

РОЗВИТОК СФЕРИ ПОСЛУГ НА МІКРО-, МЕЗО- ТА МАКРОРІВНЯХ

DOI : 10.33274/2079-4762-2020-48-2-87-95

JEL: O18, L83

УДК 338.49:338.488.2 (045)

Горіна Г. О.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: gorina@donnuet.edu.ua
e-mail: chernega@donnuet.edu.ua

Чернега О. Б.,
д-р екон. наук,
професор

АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРИ КОЛЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ ДОНЕЦЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РЕГІОНУ

UDC 338.49:338.488.2 (045)

Gorina G. O.,
Grand PhD in Economic Sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: gorina@donnuet.edu.ua
e-mail: chernega@donnuet.edu.ua

Cherneha O. B.,
Grand PhD in Economic Sciences,
Professor

ANALYSIS OF THE DONETSK ECONOMIC REGION COLLECTIVE FACILITIES INFRASTRUCTURE

***Мета.** Метою статті є виявлення тенденцій розвитку інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону на підставі проведення аналізу основних показників діяльності об'єктів цієї інфраструктури.*

***Методи.** З метою досягнення поставлених завдань у роботі використовувалися такі методи дослідження: системний і комплексний аналіз (для виокремлення тенденцій розвитку інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону), розрахунково-аналітичні (для розрахунку коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщення Донецького економічного регіону), графічні й табличні методи (для наочного зображення статистичного матеріалу, візуалізації класифікації засобів розміщення згідно з ДСТУ 4268:2003).*

***Результати.** Проведений аналіз основних показників діяльності об'єктів інфраструктури колективних засобів розміщення (юридичних осіб) Донецького економічного регіону (готелів та аналогічних засобів розміщення) дозволив виявити ключові тенденції їх розвитку, а саме: 1) стале скорочення кількості колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону; 2) суттєве скорочення кількості готелів та аналогічних засобів розміщення, яке супроводжувалось зменшенням кількості місць (койко-ліжок), за виключенням кількості місць (койко-ліжок) у Донецькій області; 3) стійке зростання середньої місткості готелів та аналогічних засобів розміщення на фоні скорочення цих суб'єктів туристичної інфраструктури, що свідчить про їх укрупнення; 4) хвилеподібну зміну динаміки кількості осіб, що перебували у готелях та аналогічних засобах розміщення з різною інтенсивністю та коливанням за регіонами, яка спричинена попитом на послуги розміщення, а не наявністю кількості місць у готелях та аналогічних засобах розміщення, або їх завантаженістю; 5) суттєве скорочення ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщення у Луганській області, яке спричинило зменшення ночівель по Донецькому економічному регіону в цілому; 6) низький рівень використання місткості готелів та аналогічних засобів*

розміщування у Донецькому економічному регіоні та відсутність стабільності завантаження цих суб'єктів туристичної інфраструктури.

Ключові слова: інфраструктура, Донецький економічний регіон, колективні засоби розміщування, готелі та аналогічні засоби розміщування, коефіцієнт використання місткості.

Постановка проблеми. Найважливішою детермінантою розвитку туристичної галузі держави є інфраструктурна складова, суттєве місце в якій займає інфраструктура колективних засобів розміщення. Актуальність та своєчасність дослідження інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону продиктована необхідністю визначення сучасного стану та тенденцій її розвитку задля визначення шляхів модернізації туристичної інфраструктури і, як кінцевий результат — підвищення рівня атрактивності національного та регіонального туризму й отримання позитивного мультиплікативного впливу на супутні галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Готельна інфраструктура є базовою складовою інфраструктури туризму, який, у свою чергу, завдяки потужному мультиплікаційному впливу є каталізатором розвитку супутніх галузей економіки України. Все це актуалізує та підтримує постійну зацікавленість вітчизняних науковців щодо опрацювання питань формування, удосконалення й розвитку інфраструктури колективних засобів розміщення. Так, І. Власенко [1], досліджуючи сучасний стан готельного господарства України, пропонує перспективи та потенційні можливості його подальшого розвитку, окреслює деякі шляхи подолання проблем розбудові цієї галузі економіки. Г. О. Горіна [2] проводить діагностику сучасного стану й особливостей розвитку регіональних ринків готельних послуг та виявляє сучасні тенденції. М. С. Рахман [3] здійснює кон'юнктурний аналіз інфраструктури готелів і аналогічних засобів розміщування за типами та формами власності, а також структури розміщених осіб у динаміці. Д. А. Макалендра, Д. Ю. Білоусов, О. В. Лівар, О. В. Кузьмін [4] на основі методів системного аналізу, статистичних методів обробки та збору інформації визначають основні напрямки й тенденції розвитку готельної індустрії в Україні. Ю. В. Ставська [5] досліджує інноваційні тенденції та основні проблеми розвитку індустрії гостинності в Україні, аналізує кількість колективних засобів розміщування в Україні, пропонує напрями вдосконалення ефектив-

ності ведення готельного бізнесу. О. О. Лупич [6] виокремлює чинники, що визначають локальний розвиток готельної сфери, а також чинники, що побічно впливають на розмір і структуру попиту на готельні послуги. Разом з тим недослідженими залишаються питання аналізу інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону, який дозволить з урахуванням аутентичних аспектів його розвитку визначити основні тенденції та запропонувати вектори трансформації туристичного простору регіону.

Мета статті — виявлення тенденцій розвитку інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону на підставі проведення аналізу основних показників діяльності об'єктів цієї інфраструктури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведення діагностики сучасного стану та особливостей розвитку інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону доцільно розпочати з визначення понятійно-категоріального апарату.

Згідно з ДСТУ 4269:2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів» готельні послуги — це «діяльність з розміщування та надання тимчасового проживання споживачам у засобах розміщування, а також інша діяльність, пов'язана з розміщуванням та тимчасовим проживанням» [7]. Згідно з ДСТУ 4268:2003 «Послуги туристичні. Засоби розміщування» засоби розміщування — це «будь-які об'єкти, в яких регулярно або час від часу надають послуги розміщування для ночівлі» [8].

Відповідно до національного законодавства усі засоби розміщування поділяють на колективні та індивідуальні (рис. 1).

До колективних засобів розміщування відносять «...засоби розміщування, в яких надають місце для ночівлі в кімнаті чи іншому приміщенні, у яких число місць повинно перевищувати певний мінімум для груп осіб, більших ніж одна сім'я, а всі місця підлягають єдиному керівництву та оплаті відповідно до встановлених цін» [8].

До готелів та аналогічних засобів розміщування відносять «...колективні засоби розмі-

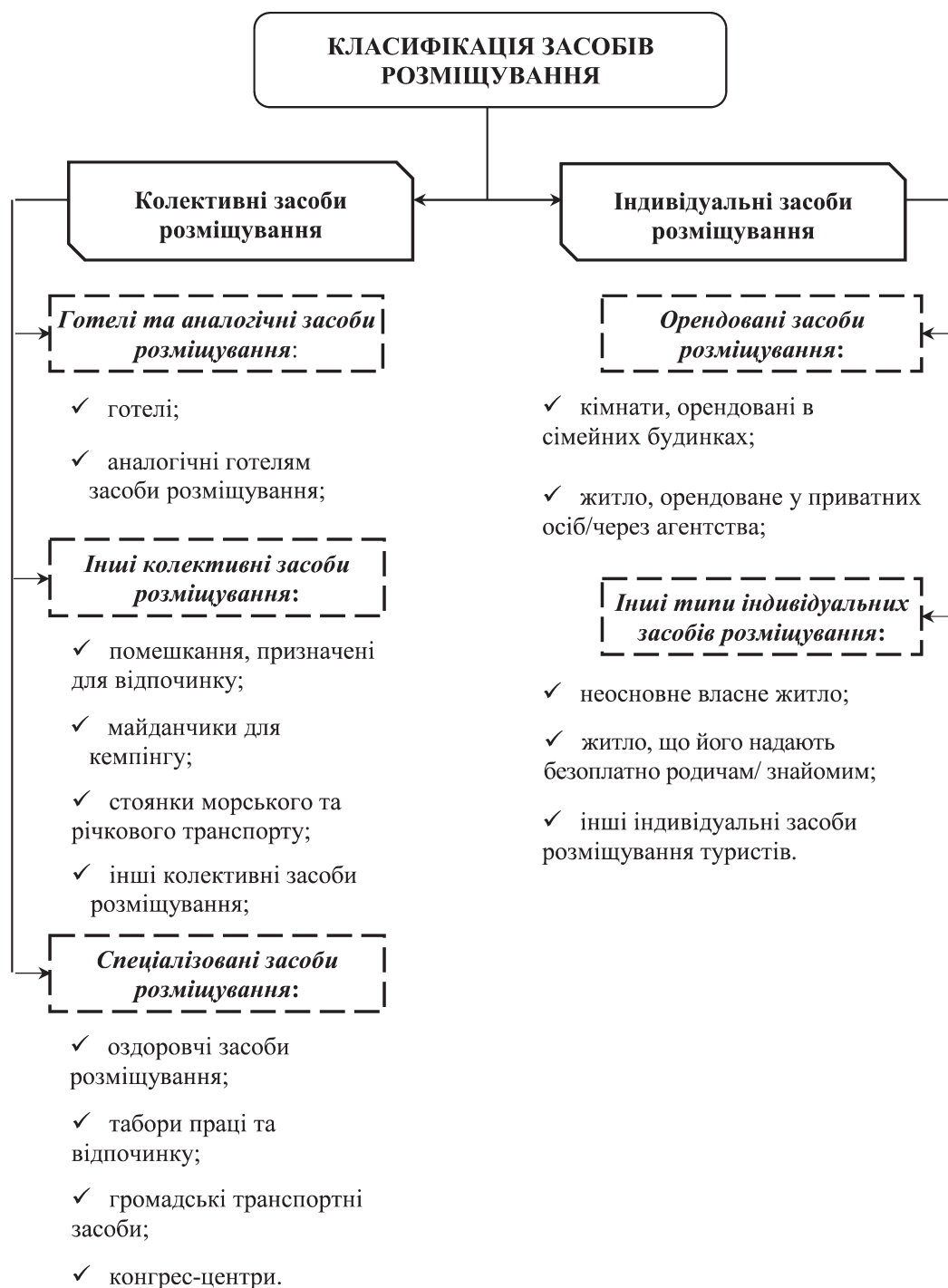

Рис. 1. Класифікація засобів розміщування згідно з ДСТУ 4268:2003 (розроблено авторами за даними [8])

щування, що складаються більше ніж із семи номерів; мають єдине керівництво; надають готельні послуги, зокрема обслуговування в номерах, щоденне заправлення ліжок та прибирання кімнат і санвузлів; згруповані в класи і категорії відповідно до переліку надаваних послуг та наявного устаткування і не входять до категорії спеціалізованих закладів» [8].

До готелів відносять «...засоби розміщування, в яких надають готельні послуги, не

обмежені щоденним заправленням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів (наприклад, готелі, готелі квартирного типу, мотелі, дорожні готелі, клуби з проживанням, готелі у пристосованих транспортних засобах тощо)» [8].

До аналогічних готелям засобів розміщування відносять «...засоби розміщування, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, зокрема щоденне заправ-

ляння ліжок, прибирання кімнат та санвузлів (наприклад, пансіонати, будинки відпочинку, туристичні бази тощо)» [8].

Отже, наведені визначення чітко розмежують типи засобів розміщення та створюють теоретичний базис дослідження. Статистичним базисом дослідження є інформація Державної служби статистики України, а саме звітів щодо діяльності колективних засобів розміщення [9–13]. Разом з тим відсутність усього обсягу зіставних даних за весь обраний період дослідження (2015–2019 рр.) обмежує його та дозволяє проаналізувати діяльність виключно юридичних осіб.

Динаміка кількості колективних засобів розміщення (юридичних осіб) Донецько-

го економічного регіону свідчить про наявність сталої тенденції їх скорочення. Причому пік низхідного тренду припадав на 2018 р., у 2019 р. незначне збільшення кількості колективних засобів розміщення (юридичних осіб) з 9 одиниць до 11 одиниць по Луганській області, з 78 одиниць до 88 одиниць по Донецькій області, з 87 одиниць до 99 одиниць в цілому по Донецькому економічному регіону. В цілому за аналізований період (2015–2019 рр.) кількість колективних засобів розміщення (юридичних осіб) зменшилась на 26 одиниць (–22,81 %) по Донецькій області, на 5 одиниць (–31,25 %) по Луганській області, на 31 одиницю (–23,85 %) по Донецькому економічному регіону (рис. 2).

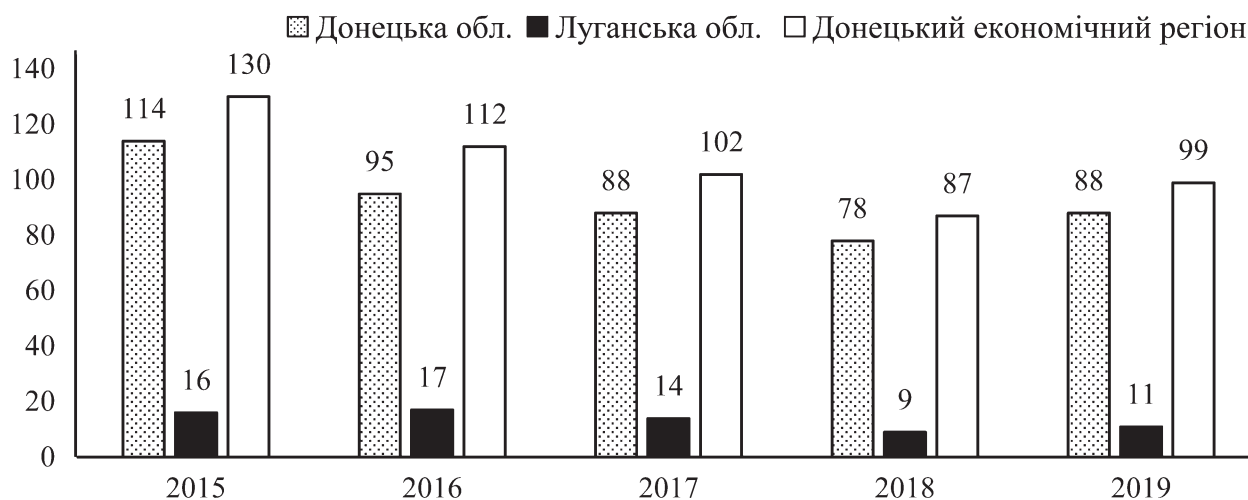

Рис. 2. Динаміка кількості колективних засобів розміщення (юридичних осіб) Донецького економічного регіону, одиниць (розроблено авторами за даними [9–13], інформацію наведено без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Аналогічна тенденція не оминула діяльності готелів та аналогічних засобів розміщення (юридичних осіб). Так, абсолютне відхилення кількості готелів та аналогічних засобів розміщення (юридичних осіб) по Донецькому економічному регіону у 2019 р. відносно до 2015 р. склало 15 одиниць (відносне відхилення — (–39,47 %)), по Донецькій області — 9 одиниць (відносне відхилення — (–34,62 %)), по Луганській області — 6 одиниць (відносне відхилення — (–50 %)). Найнижчий спад від’ємної тенденції, як і з колективними засобами розміщення (юридичними особами), було зафіксовано у 2018 р., потім відбулось незначне поживлення (табл. 1).

Важливим показником, що відбиває реальну спроможність готельної інфраструктури задовільними попит споживачів на послуги

розміщення та тимчасового проживання, є загальна кількість місць у готелях і аналогічних засобах розміщення. За аналізований період зазначений показник по Донецькій області збільшився на 22 одиниці, незважаючи на зменшення кількості самих готелів та аналогічних засобів розміщення на 9 одиниць. Разом з тим суттєво зменшилась кількість місць по Луганській області (на 298,6 одиниць, що склало (–37,82 %)). Це призвело до зменшення їх кількості в цілому по Донецькому економічному регіону на 276,6 одиниці (–9,34 %).

Наступний показник, який дозволяє охарактеризувати діяльність готелів та аналогічних засобів розміщення Донецького економічного регіону, — це середня місткість готелів та аналогічних засобів розміщення, «який розраховується як середнє арифметичне за-

Таблиця 1

Динаміка окремих показників діяльності готелів та аналогічних засобів розміщування (юридичних осіб) Донецького економічного регіону, одиниць (розроблено авторами за даними [9–13], інформацію наведено без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Область/регіон	2015	2016	2017	2018	2019	абсолютне відхилення у 2019 р. до 2015 р.	відносне відхилення у 2019 р. до 2015 р.
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування							
Донецька обл.	26	24	20	15	17	–9	–34,62
Луганська обл.	12	11	10	6	6	–6	–50,00
Донецький економічний регіон	38	35	30	21	23	–15	–39,47
Загальна кількість місць у готелях та аналогічних засобах розміщування							
Донецька обл.	2171	2112	1534	1191	2193	22	1,01
Луганська обл.	789,6	728,2	790	518	491	–298,6	–37,82
Донецький економічний регіон	2960,6	2840,2	2324	1709	2684	–276,6	–9,34
Середня місткість готелів та аналогічних засобів розміщування							
Донецька обл.	83,5	88	76,7	79	129	45,5	54,49
Луганська обл.	65,8	66,2	79	86	82	16,2	24,62
Донецький економічний регіон	149,3	154,2	155,7	165	211	61,7	41,33

гальної кількості розміщених ліжок (койок) в усіх номерах на кінець звітнього року» [14].

Середня місткість готелів та аналогічних засобів розміщування в цілому по Донецькому економічному регіону і по Донецькій та Луганській областях збільшилась на 61,7 одиниць, 45,5 одиниць та 16,2 одиниці відповідно. Це свідчить про укрупнення готелів та аналогічних засобів розміщування із загальною тенденцією зменшення їх кількості.

Аналіз динаміки кількості осіб, що перебували у готелях та аналогічних засобах розміщування, свідчить про наявність хвилеподібної тенденції, яка спостерігалась в усіх досліджуваних регіонах з різною інтенсивністю та коливанням. Характер цієї тенденції обумовлений, в першу чергу, попитом на послуги розміщення, а не наявністю кількості місць у готелях та аналогічних засобах розміщування або їх завантаженістю. У цілому у 2019 р. відносно до 2015 р. зменшилась кількість осіб, що перебували у готелях та аналогічних засобах розміщування, по Донецькому економічному регіону на 10260 особи (–11,6 %) та по Донецькій області на 13516 осіб (–18,3 %), проте у Луганській області цей показник збільшився на 3256 осіб (22,35 %) (табл. 2).

Для готелів та аналогічних засобів розміщування більш значущим показником, ніж

показник кількості осіб, що перебували у них, є показник кількості ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщування. Ці дані дозволяють оцінити завантаженість підприємства, що у свою чергу впливає на отриманий доход. Загальна кількість ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщування в цілому по Донецькому економічному регіону за досліджуваний період зменшилась на 18643 одиниць, що склало (–7,86 %). Більш суттєве скорочення ночівель відбулося у Луганській області — 56354 одиниць (–60,1 %). Разом з тим по Донецькій області кількість ночівель осіб збільшилась зі зменшенням кількості осіб, які перебували у готелях та аналогічних засобах розміщування. Це свідчить про зростання середньої тривалості їх перебування у зазначених підприємствах інфраструктури туризму. У той же час, суттєве скорочення кількості ночівель осіб у Луганській області відбулось на зменшенні середньої тривалості перебування, яка скоротилась на 67,19 % — з 6,4 днів у 2015 р. до 2,1 дня у 2019 р.

Визначення ефективності використання міст або номерного фонду готелів та аналогічних засобів розміщування можливо за рахунок застосування коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування, який розраховується як відношення

Таблиця 2

Динаміка кількості осіб та тривалості їх перебування у колективних засобах розміщування (юридичних осіб) Донецького економічного регіону (розроблено авторами за даними [9–13], інформацію наведено без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Область/регіон	2015	2016	2017	2018	2019	абсолютне відхилення у 2019 р. до 2015 р.	відносне відхилення у 2019 р. до 2015 р.
Кількість осіб, що перебували у готелях та аналогічних засобах розміщування, осіб							
Донецька обл.	73845	26004	28541	61648	60329	–13516	–18,30
Луганська обл.	14571	14676	17388	22274	17827	3256	22,35
Донецький економічний регіон	88416	40680	45929	83922	78156	–10260	–11,60
Кількість ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщування, од.							
Донецька обл.	143548	120090	103698	111066	181259	37711	26,27
Луганська обл.	93763	58170	59614	41402	37409	–56354	–60,10
Донецький економічний регіон	237311	178260	163312	152468	218668	–18643	–7,86
Середня тривалість перебування осіб у готелях та аналогічних засобах розміщування, днів							
Донецька обл.	1,9	4,6	3,6	1,8	3,0	1,1	57,89
Луганська обл.	6,4	4,0	3,4	1,9	2,1	–4,3	–67,19
Донецький економічний регіон	2,7	4,4	3,6	1,8	2,8	0,1	4,24

кількості ліжко-днів (людино-днів) перебування у готелях та аналогічних засобах розміщування (кількість ночівель осіб) до кількості місць у готелях та аналогічних засобах розміщування, помноженої на кількість днів його роботи.

Коефіцієнт використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування (K_m^e):

$$K_m^e = \frac{\sum QH}{\sum QM \times 365} \times 100, \quad (1)$$

де $\sum QH$ — кількість ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщування; $\sum QM$ — кількість місць у готелях та аналогічних засобах розміщування.

Розрахунок коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування Донецького економічного регіону та дослідження його динаміки дозволяє зробити

висновок щодо низького рівня використання місткості та відсутності стабільності завантаження підприємств. Так, найменший рівень використання місткості за всіма регіонами спостерігався у 2016–2017 рр., у 2018 р. відбулось незначне пожвавлення, яке змінилось падінням використання місткості у 2019 р. (табл. 3).

У цілому по Донецькому економічному регіону та Донецькій області коефіцієнт використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування за аналізований період збільшився на 0,36 та 4,52 пункти відповідно. Проте значно скоротився у Луганській області, а саме на 11,66 пунктів. Низький рівень коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування свідчить про відсутність попиту на готельні послуги та послуги розміщення.

Таблиця 3

Динаміка коефіцієнта використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування (юридичних осіб) Донецького економічного регіону, % (розраховано авторами за даними [9–13], інформацію наведено без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Область/регіон	2015	2016	зміна	2017	зміна	2018	зміна	2019	зміна
Донецька обл.	18,12	15,58	↓	18,52	↑	25,55	↑	22,64	↓
Луганська обл.	32,53	21,89	↓	20,67	↓	21,90	↑	20,87	↓
Донецький економічний регіон	21,96	17,20	↓	19,25	↑	24,44	↑	22,32	↓

Проведений аналіз інфраструктури колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону дозволяє створити підґрунтя для формування концептуальних засад та стратегії розвитку туристичної інфраструктури регіону і визначити вектори його трансформації.

Висновки. Проведений аналіз основних показників діяльності об'єктів інфраструктури колективних засобів розміщення (юридичних осіб) Донецького економічного регіону (готелів та аналогічних засобів розміщення) дозволив виявити ключові тенденції їх розвитку, а саме:

1) стале скорочення кількості колективних засобів розміщення Донецького економічного регіону;

2) суттєве скорочення кількості готелів та аналогічних засобів розміщення, яке супроводжувалось зменшенням кількості місць (койко-ліжок), за виключенням кількості місць (койко-ліжок) у Донецькій області;

3) стійке зростання середньої місткості готелів та аналогічних засобів розміщення на фоні скорочення цих суб'єктів туристичної інфраструктури, що свідчить про їх укрупнення;

4) хвилеподібну зміну динаміки кількості осіб, що перебували у готелях та аналогічних засобах розміщення з різною інтенсивністю та коливанням за регіонами, яка спричинена попитом на послуги розміщення, а не наявністю кількості місць у готелях та аналогічних засобах розміщення або їх завантаженістю;

5) суттєве скорочення ночівель осіб у готелях та аналогічних засобах розміщення у Луганській області, яке спричинило зменшення ночівель по Донецькому економічному регіону в цілому;

6) низький рівень використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщення у Донецькому економічному регіону та відсутність стабільності завантаження цих суб'єктів туристичної інфраструктури.

Напрямом подальших досліджень, які доповнять отримані результати оцінки інфраструктури туризму, є дослідження транспортної інфраструктури Донецького економічного регіону.

Список літератури

1. Власенко І. Готельне господарство у соціальній інфраструктурі країни. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 3. С. 85–97.

2. Горіна Г. О. Діагностика інфраструктури регіональних ринків готельних послуг України. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/10.pdf (дата звернення 20.11.2020).

3. Рахман М. С. Кон'юнктурний аналіз розвитку готельної індустрії як складової туризму України. *Бізнес Інформ*. 2015. № 11. С. 205–212.

4. Макалендра Д. А., Білоусов Д. Ю., Лівар О. В., Кузьмін О. В. Розвиток готельної індустрії в Україні. *Наукові праці НУХТ*. 2016. Том 22, № 4. С. 61–75.

5. Ставська Ю. В. Готельний бізнес у сучасних умовах: актуальні проблеми та тенденції розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 35. С. 284–289.

6. Лупич О. О. Вплив сучасних тенденцій індустрії гостинності на перспективи її розвитку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 1 (2). С. 78–82.

7. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. [Чинний від 2003-12-23]. Вид. офіц. Київ, 2004. 16 с.

8. ДСТУ 4268:2003 Послуги туристичні. Засоби розміщення. [Чинний від 2003-12-23]. Вид. офіц. Київ, 2004. 12 с.

9. Статистична інформація «Колективні засоби розміщення в Україні (юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб) у 2019 році». Київ : Державна служба статистики України, 2020.

10. Статистична інформація «Колективні засоби розміщення в Україні у 2018 році». К. : Державна служба статистики України, 2019.

11. Статистичний збірник «Колективні засоби розміщення в Україні у 2017 році». Київ : Державна служба статистики України, 2018. 142 с.

12. Статистичний бюлетень «Колективні засоби розміщення в Україні у 2016 році». Київ : Державна служба статистики України, 2017. 200 с.

13. Статистичний бюлетень «Колективні засоби розміщення в Україні у 2015 році». Київ : Державна служба статистики України, 2016. 200 с.

14. Інфраструктура регіональних ринків туристичних послуг : монографія / Г. О. Горіна та ін. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. 145 с. URL : <http://elibrary.donnue.edu.ua/1373/> (дата звернення 18.11.2020).

References

1. Vlasenko, I. (2019). *Hotelne hospodarstvo u sotsialnii infrastrukturi krainy* [Hotel industry in the social infrastructure of the country]. *Visnik Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu* [Herald of Kyiv National University of Trade and Economics], no. 3, pp. 85–97.
2. Gorina, G. O. (2019). *Diahnostyka infrastruktury rehionalnykh rynkiv hotelnykh posluh Ukrainy* [Diagnostics of regional hotel services markets infrastructure of Ukraine]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy], no. 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/10.pdf. (Accessed 20 November 2020).
3. Rakhman, M. S. (2015). *Koniunkturnyi analiz rozvytku hotelnoi industrii yak skladovoi turyzmu Ukrainy* [Market analysis of hospitality industry development as a part of tourism in Ukraine]. *Biznes Inform* [Business Inform], vol. 11, pp. 205–212.
4. Makalendra, D., Bilousov, D., Livar, O., Kuzmin, O. (2016). *Rozvytok hotelnoi industrii v Ukraini* [Development of hotel industry in Ukraine] у *Naukovi pratsi NUKhT* [Scientific Works of NUFT], vol. 22, iss. 4, pp. 61–75.
5. Stavskaya, U. (2019). *Hotelnyi biznes u suchasnykh umovakh: aktualni problemy ta tendentsii rozvytku* [Hotels in the modern conditions: current problems and development trends]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure], vol. 35, pp. 284–289.
6. Lupych, O. (2016). *Vplyv suchasnykh tendentsii industrii hostynnosti na perspektyvy yii rozvytku v Ukraini* [The impact of modern trends in the hospitality industry on the prospects of its development in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika* [Scientific bulletin of Uzhhorod University. Series “Economics”], vol. 1 (2), pp. 78–82.
7. DSTU 4269:2003 *Posluhy turystychni. Klasyfikatsiia hoteliv* (2004). [State Standard 4269:2003. Tourist services. Classification of hotels]. Kyiv, 16 p. (in Ukr.).
8. DSTU 4268:2003 *Posluhy turystychni. Zasoby rozmishchuvannia* (2004). [State Standard 4268:2003 Tourist services. Accommodation facilities]. Kyiv, 12 p. (in Ukr.).
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020). *Statystychna informatsiia «Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia v Ukraini u 2019 rotsi»* [Statistical information “Collective means of accommodation in Ukraine in 2019”], Kyiv.
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019). *Statystychna informatsiia «Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia v Ukraini u 2018 rotsi»* [Statistical information “Collective means of accommodation in Ukraine in 2018”], Kyiv.
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). *Statystychnyi zbirnyk «Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia v Ukraini u 2017 rotsi»* [Statistical yearbook “Collective means of accommodation in Ukraine in 2017”], Kyiv.
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). *Statystychnyi biuleten «Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia v Ukraini u 2016 rotsi»* [Statistical bulletin “Collective means of accommodation in Ukraine in 2016”], Kyiv.
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2016). *Statystychnyi biuleten «Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia v Ukraini u 2015 rotsi»* [Statistical bulletin “Collective means of accommodation in Ukraine in 2015”], Kyiv.
14. Gorina, G. O., Cherneha, O. B., Bohatyrova, H. A., Zinchenko, O. A., Ivanova, N. S., Romanukha, O. M., Nikolaichuk, O. A. (2019). *Infrastruktura rehionalnykh rynkiv turystychnykh posluh* [Infrastructure of regional markets of tourist services]. Kryvyi Rih, R. A. Kozlov Publ., 145 p.

Objective. *The objective of the article is to identify trends of the collective accommodation facilities infrastructure development of the Donetsk economic region based on the analysis of the main indicators of this infrastructure facilities activities.*

Methods. *In order to achieve the set tasks and goals, the following research methods are used: systematic and complex analysis (to highlight the development trends of the collective accommodation facilities infrastructure of the Donetsk economic region), calculation and analytical (for calculating the utilization rate of the capacity of hotels and similar accommodation facilities in the Donetsk economic region), graphic and tabular methods (for a visual representation of the statistical material, visualization of the accommodation facilities classification according to DSTU 4268: 2003).*

Results. *The analysis of the key performance indicators of the collective accommodation facilities infrastructure (legal entities) of the Donetsk economic region (hotels and similar accommodation facilities) made it possible to identify key trends in their development, namely: 1) constant reduction of the number of col-*

lective accommodation facilities of the Donetsk economic region; 2) a significant reduction of the number of hotels and similar accommodation facilities, which was accompanied by a decrease of the number of places of accommodation, except the number of places of accommodation in the Donetsk region; 3) steady growth of the average capacity of hotels and similar accommodation facilities against the reduction of these entities of the tourism infrastructure, which indicates their consolidation; 4) undulating change of the dynamics of the people who were staying in hotels and similar accommodation facilities with different intensities and fluctuations by region, caused by the demand for accommodation services, and not by the places of accommodation number availability in hotels and similar accommodation facilities or their workload; 5) significant reduction of the number of overnight stays in hotels and similar accommodation facilities in the Luhansk region, which led to a decrease of overnight stays in the Donetsk economic region; 6) the low level of the hotels and similar accommodation facilities capacity use in the Donetsk economic region and the lack of the load stability of these tourist infrastructure enterprises.

Key words: infrastructure, Donetsk economic region, collective accommodation facilities, hotels and similar accommodation facilities, capacity utilization rate.

Надійшла до редакції 30.11.2020

DOI : 10.33274/2079-4762-2020-48-2-95-102

JEL: L19, L66, L83

УДК 339

Никифоров Р. П.,
канд. тех. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: nykyforov@donnuet.edu.ua

**АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ
НА РИНКУ РЕСТОРАНІВ ШВИДКОГО ХАРЧУВАННЯ ЯК ОСНОВА
МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА**

UDC 339

Nykyforov R. P.,
PhD in Technical Sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: nykyforov@donnuet.edu.ua

**ANALYSIS OF ENTERPRISES COMPETITIVE POSITIONS
IN THE MARKET OF FAST FOOD RESTAURANTS AS THE BASIS
OF ENTERPRISE MARKETING PRODUCT POLICY**

Мета. Мета статті — проаналізувати конкурентні позиції підприємств на ринку ресторанів швидкого харчування для формування маркетингової товарної політики підприємства.

Методи. Використано матричний метод (під час складання матриці конкурентного профілю вітчизняних ресторанів швидкого харчування), метод аналізу (під час визначення лідерів ринку вітчизняних ресторанів швидкого харчування, при інтерпретації конкурентних позицій мереж ресторанів на ринку, при дослідженні особливостей маркетингової товарної політики ресторанів), метод синтезу (при вивченні факторів, які сприяли утриманню «McDonalds» місця лідера на українському ринку ресторанів швидкого харчування під час пандемії-2020; під час визначення заходів щодо удосконалення маркетингової товарної політики підприємств ресторанного бізнесу), експертних оцінок (при визначенні складу та ваги ключових факторів успіху ресторанів швидкого харчування).